

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

ESPERANT L' ECLIPSE

—Veyám, ja que las cosas de la terra marxan tan malament, si las del cel anirán una mica millor.

Durringo Pecto

ESTIUHEJANT

Montgrony y ls poetas catalans.—Un capellà hostaler.—La Verge.—Capellars.—La Font del Bisbe.—Un recort a Mossén Cinto.—El meu rosari.

MONTGRONY es un nom sugestiu. ¡Montgrony! Un nom que sona á cosa fréstega, aspre y revellida, pero mascle y ferrenya... ¿No es veritat, Sr. Maragall? Y li pregunto á vosté que tan aficionat se mostra de un quant temps ensá á establir las imatjes que sugereix la música de las paraluas.

Aixís la paraula *Montgrony* ha sigut per molts poetas floralistas que no hi han anat may ó que si hi han estat no ho han vist bé, un motllo de versos de aquells d'espatech ab els quals se guanya fàcilment la *Flor natural* ó l'*Englantina d'or*.

En Terenci Thos y Codina signé 'l primer que glosá la llegenda del Comte Arnau qu' en el castell de Mataplana, situat en la rodalia de Montgrony, tingué 'l seu alberch.

«De Ripoll á Capdevánol,
de Capdevánol á Sant Joan,
com lo Castell de la Plana
malehit si n' hi ha cap.»

Aquests versos y altres que 'ls seguien de idéntica cadencia, com per exemple:

«Las dotze horas de la nit
si no han tocat, tocarán»...

«Las estrelletas porugas
tremola, tremolarás»...

Ho recordo com si fos avuy: produhiren un efecte inmens. Y no obstant ni en Terenci Thos, ni 'ls que l' admiravan havían estat á Montgrony. Y ho proba 'l poeta que al arribar á Capdevánol desde Ripoll, en lloch de tirar cap á Ponent pera trobar el castell de Mataplana se 'n anava dret á Llevant, cap á Sant Joan de las Abadesas, qu' es com si per anar á Sant Pere Màrtir desde Barcelona, a través-sim el Besós y 'ns enflessim á Sant Matheu sobre 'ls pobles de la Costa

Disculpa fins á cert punt aquesta desorientació la dificultat de comunicacions, en els temps en que la poesia fou escrita y premiada. El tren encare no anava á Vich y la carretera de Ripoll á Ribas passant per Capdevánol estava encare per fer. De manera que pels barcelonins y pels poetas que cantan de memoria y sense pendre vistas, l' alta montanya estava com embolcallada en l' impenetrable calitja del misteri.

Pero avuy l' excursió se fa ab relativa comoditat: per carretera desde Capdevánol á Gombreny, y en una hora de camí de matxo y sempre montanya amunt desde Gombreny al Santuari. Aixís es que l' anada á Montgrony, qu' era avants una cosa un tant dificil ha vingut á ser per lo avinenta hasta vulgar.

—¿Quánta gent diria que l' any passat va visitar el Santuari?—me deya Mossén Joseph Vendrell, el capellà que 'l té baix el seu càrrech?... ¡Cinch mil personas!

Entre mí vaig pensar:—Algunes més que las que van á Nuria, ab tot y ser el Santuari de Nuria tan famós.

Y vaig recordarme de lo que m' havían dit, el día de ma arribada á Ribas; aixó es: que algú tirava de dret contra Montgrony, y que á Mossén Vendrell li havían posat algunas restriccions respecte al hostatje de visitants.—Li prevenim—afegiren—perque cas que vulga anarhi se 'n emporti la virosta. Mossén Joseph potser no 'l podria atendre, y no per falta de voluntat, sino porque es tan bon home li tenen tirria.

Y per tot arreu me deyan lo mateix:—¡Quín home tant de bé y tan amable Mossén Joseph de Montgrony! No n' hi ha un altre com ell.

* * *

La fama de que disfruta no té res d' exagerada.

Al arribar al Santuari 'ns sortí á rebre fora del bari, com ho fa sempre que desde la seva atalaya ovi-ra á algú que puja. Es un home de una quarentena d' anys, rodaxonet y d' ulls vius y bondadosos. Porta sotana y casquet y calsa sabatas de sola d' espanya, que donan á tots els seus passos un ayre flonjo, molt ben conformat ab el seu tipo flahó, de goma, com si no tingúes ossos.

De bonas á primeras vaig compondre que realitava admirablement l' ideal del capellà-hostaler. El mateix va servirnos la tassa ben gran y ben plena d' aromátich café que li demanarem cedint á la seva invitació, y la copeta de rom de la *Negrita*. ¡Y ab quína diligencia y ab quanta amabilitat!

Ens ensenyá després un album de vistas de Montgrony y 'l limitat assortit de quincalleria devota. Sobre 'ls exemplars que adquirirem hifeu la creu de la benedicció ab menos temps que canta un gall.

Una vegada ben reposats ens acompanyá al petit santuari construhit al bell mitj del cingle, dintre de una bauma, com un niu. S' hi puja per una llarga escala apoyada en las rocas ventrudas del cingle, rocas humidas qu' en sos relleixos donan vida á una vegetació exhuberant. El santuari es una capelleta qual costat esquer y la meytat de la volta están

DEL NATURAL

Eclipse total de Sol.

PER' OBSERVAR L' ECLIPSE

D' aquesta manera... ¡psé!

constituïts per la roca calissa, de marbre fosch, y lo restant de forts y espessos murs de pedra picada. L'imatje, petita com una nina y morena ó negra com la de Montserrat, ocupa l'loch preferent del únich altar. És antiquíssima y encare qu'és de talla está enfarfegada ab un vestidet brodat d'or.

Al fons y sobre la porta de ingrés s'hi troba el chor, en forma de balconada. A meytat de l'escala que hi dona accés, la roca degota sobre un clotet tot plé d'aygua fresca y transparent. Segons Mossén Joseph aquella aygua s'aplica ab éxit (aixís m'ho va dir) á las afecions de la vista. De manera que la Verge de Montgrony es oculista y está en disposició de fer la competencia á n'en Barraquer y á n'en Menacho.

Desde la sortida del petit santuari, un nou tram d'escala també apoyat en el cingle, mena fins á dalt de tot, siti hermós, planejant, alfombrat de verdor y floretas, que sense aquella escala seria inaccessible. Al mitj del plá s'hi alsa un santuari románich antiquíssim ab un atri de tres archs á un costat, y tres absis, un al darrera y laterals els dos restants. El portal que desde l'atri conduheix al interior de la iglesia té unas portas de roure xapadas de ferro que son una preciositat arqueològica. Ja m'ho va dir Mossén Joseph qu'eran molts els qui las festejavan; pero que allí estavan molt bé, y que mentres ell fos á Montgrony d'allí no 's mourian.

L'iglesia tan hermosa desde fora, ha sigut totalment renovada en son interior y ab no massa bon gust. En son altar major, Sant Pere ocupa l'siti més alt, ab perill de tenir rodaments de cap, havent hagut de deixar el loch preferent y céntrich á una reproducció de la Verge de Montgrony, de major tany que l'auténtica que acabavam de veure en sa capelleta de mitj cingle. En la iglesia de Sant Pere hi té l'camaril, que l'altra no pot tenir per l'estre-

tor del local. L'imatje reproduhida es giratoria, y al peu d'ella un escolanet de fusta, per l'estil dels que hi ha á Montserrat espera ab la bacina, l'almoyna dels visitants.

Una volta eixits de la iglesia de Sant Pere 'ns esplayarem per aquell plá, visitarem unas curiosas baumas, refugi de remats, vejerem una creu de pedra tosca (carniola) tota de una pessa, qu'és l'admiració dels geólechs y parlarem de l'atrevida descenció al forat de Santon, que feu temps enrera l'reverent Font y Sagué, sortintne viu y aixerit, contra lo que la gent del país se figurava, y sense haver trobat en sa exploració subterrànea l'rastre de cap bruixa y sí en cambi datos molt importants per enriquir la ciencia espelogràfica.

*
*
*

Cap al tart Mossén Joseph ens feu acompanyar á la Font del Bisbe, propera al santuari, en un pintoresch recotze de montanya. Aygua gemada, refrigerant, aperitiva, d'aquellas que deixan anyoransas quan un se troba á Barcelona, es la Font dedicada al Bisbe Morgades, segons aixís s'expressa en una lápida.

Aquella lápida, per oposició, 'm feu venir á la memoria á Mossén Cinto, la victima de aquell prelat, qui no té á Montgrony un sol recort, ab tot y haver cantat tan soberanament á Montgrony en son poema *Els Pirineus*.

Y vingué l'cap-vespre, l'hora de la melancolia. Mentres Mossén Joseph passava l'rosari, passejantse per l'interior de l'Hosteria, de manera que tothom, ocupés l'estancia que ocupés pogués seguirlo, jo l'anava passant també á la meua manera, desde la balconada de la miranda, recorrent embadalit las eminencias que 's destacan en aquell immens panorama de montanya. D'esquerra á dreta 's divisan las següents: Coldecanas, Santa Magdalena, Milany, Plá de Travé, Collsacabra, Mare de Deu del Coll, Puiglagulla, Agullenas, Montseny, Tagamanent, Sant Llo-

També així 's pot observar, sense haverse d'amohinar.

¡Pero així va molt més bé!

CURIOSITAT BARCELONINA

ASFALTAT D' UN TROS DEL CARRER DE FERNANDO, PER VIA D' ENSAIG
Va quedar llest el dia 20 del present Agost. ¡A veure quánt durará!

rens del Munt, Santa Llúcia, Sant March, Coll de l' Ars, Faig-general, Cim dels rasos de Tubau, Banmas del gran Buixadé, Monclús, Plá de l' Orri, Falgás, Montanyas de Malanyen, Montanyas de Peguera, Montanyas de Vallcebre y Pedra-forca. Una inmensitat de alturas, de las quals las més llunyanas sembla que s' enfilin sobre las més properas, ansiosas de deixarse veure, cada una ab el seu color, ab el seu matís especial, segons la llunyaría y la vegetació que las vesteix hermosament.

Y brillá la lluna y espurnejaren las estrellas, quan la veu bondadosa de Mossén Joseph, me vingué á treure de aquell éxtasis, dihent afablement:

—A sopar... á sopar si son servits.

Un sopar frugal, però saborós y alimentici á la llum del acetilé... y tot just acabavam poch ans de las nou, ell mateix ens portá las palmatorias ab las espelmas, com dihentnos, sense dirnos'ho:—Aquí 's retira dejorn, que demá es dia de matinas.

*
*
*

¡Y tant com ho era! Ans de las quatre, y seguint las nostras indicacions, el mateix Mossén Joseph ja 'ns cridava, més puntual que un sereno.

Ans de partir pera la projectada excursió á Castellar de 'n Huch y la pobla de Lillet li preguntarem que havíam de pagarli, y 'ns demaná una insignificancia inverossímil.

No s' hi farà rich Mossén Joseph á Montgrony... rich de diners s' entén. Qu' en quan á salut, alegria y bondat ingenua n' es més, molt més ell qu' en Girona y 'l Marqués de las Cinquillas junts.

P. DEL O.

¡PERJURA!

Per un llasset lligadas,
tinch las cartas qu' un temps me vas escriure,
y desfaig lo paquet tantas vegadas
com tinch ganas de riure.
Cartas d' amor, ab párrafos sens mida,
jurantme per la gloria de ta mare...
jurantme per ta vida...

¡Y á pesar de faltarme, vius encare!

Si fingué lo jurar valor notori
de l' amor en la historia,
ja fóra altra vegada al Purgatori
ta mare, si al morir va aná á la Gloria.
Y tú, encare que la vida poch m' importa,
temps há que fóras morta

SAMUEL GRAN É IRURUETA

El plat del día

¡L' auca del eclipse!

¡La historia del eclipse!

¡Vidres fumats pera mirar l' eclipse!

¡Polvos infalibles y maravillosos contra 'ls sustos
que podrá donar l' eclipse!

¡Fanals eléctrics de butxaca pera anar pels carrers
mentres durí l' eclipse!...

Eclipse per aquí, eclipse per allá, eclipse en vers,
eclipse en prosa, eclipse en colors, eclipse en música...
No 's parla més que del ditxós eclipse que di-
meures que vé, á las dotze menos tres minuts, ha de
comensar á realisar-se sobre 'ls nostres caps.

Jo 'm guardaré prou d' afirmar que tenia rahó en

Brillat-Savarin al dir que mereix més la gratitud de la humanitat el *sabi* que inventa un plat nou, que no l' que descobreix una estrella.

Pero si diré qu' entre aquest olímpich despreci de las cosas astronómicas y la exagerada preocupació que l' pròxim eclipse ha despertat en els nostres paysans, hi ha un terme mitj en el qual, ab permis de vostés, hi determinat instalarme.

* * *

Perque, aném á veure, ¿qué 'ns donarán el Sol y la Lluna després de la seva enlayrada conferencia? ¿Anirém més bé? ¿Anirém més malament? ¿S' embarratiran els queviures? ¿Serán més curts els discursos dels senyors regidors?

Y donchs, si tot ha de continuar del mateix modo, ¿per qué amohinarnos ab un fenómeno que, al fi y al cap, si á algú pot interessar, es als confeccionadors de calendaris y als fabricants d' ulleras de llarga vista?

Si s' tractés de la cayguda d' un bólit ó d' un aerolito, trobaria molt justificada l' actual agitació pública. Una pedra del cel devallada no es un gra d' anís, y apart del susto que la seva repentina aparició proporciona, no 'ls dich res del perjudici que causa al propietari que la reb sobre la teulada ó al pobre transeunt que li cau al mitj del cap.

Pero un eclipse... ¿qué es un eclipse, imparcialment considerat als ulls de la rahó, sense auxili de de vidres fumats ni ulleras de cap mena?

Lo més insignificant, lo més ignocent, lo més trivial de la mecánica celeste. Allá hi ha una llum; entre la llum y nosaltres s' hi interposa un cos opach... y 'ns quedém á las foscas. Pero l' obstacle 's mou, camina, deixa de tancar la llum... y 'ns hi torném á veure. ¿Hi ha en tot' aquesta maniobra res d' estrany, sorprendent ó misterios?

Donchs aixó y res més que aixó será l' eclipse del día 30. Brillará l' Sol, passará per davant seu la Lluna, el gran astre quedará cubert per la massa del nostre satélit, y després de poch minuts de ocultació solar casi complerta, la Lluna seguirá passant, el Sol tornarà á brillar... y ja poden retirarse, caballers; s' ha acabat la funció.

* * *

Pero janeuli á la nostra gent ab reflexions d' aquesta naturalesa! Aixó, tot lo més, pot dirse davant dels lectors de LA ESQUELLA, personas serias, discretas y enrahonadas, que comprenen el cóm y l' qué de las cosas y saben considerar serenament els fets, sense treure'ls may de quici.

Desgraciadament, no tothom es aixís. Ja 'm guardaria jo d' anar, per exemple, al Plá de la Boqueria y dir á la multitud que á todas horas sol omplir l' antich *rovell del ou*:

—Deixéulo estar l' eclipse de dimecres! ¿Qué n' heu de fer vosaltres d' aquests enredos de teuladas en amunt?... No sigueu ignocents: desentenéuose'n dels assumptos del Sol y la Lluna. Si ells tenen mals-de-cap, que se 'ls passin. ¡El cel, els núvols, els astres!.. D' escombrar el vostre pis us heu de cuydar. Que á la vostra taula hi haja pá, que á la vostra cuyna no hi falti foch, ¡aixó, aixó es lo que ha d' interessarvos! ¡Pobre de mí que á n' el públich li usés aquest llenguatge! ¡No seria fluixa la pedregada que 'm cauria á sobre ni l' andanada d' injurias que las mevas orellas haurían de sentir!

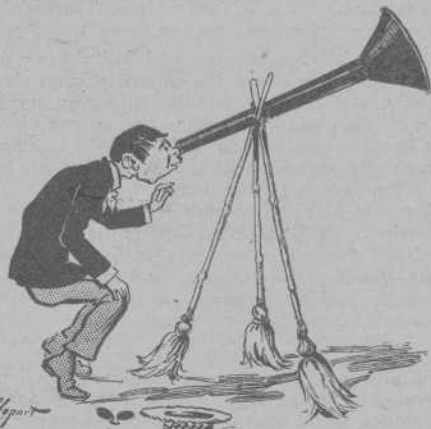
El més benévol dels meus oyents me pendria per un estripa-quentos, que surto á la plassa ab el propósit d' aygualar la magnífica festa que per dimecres s' está preparant.

Estich segur de que si ara vingués el Govern, y fent us de la suprema autoritat de que está revestit,

FLAMMARIONS D' ESTAR PER CASA

—Que comensí quan vulguí: nosaltres ja estém á punt.

Telescopi casulá, facilíssim de montá.

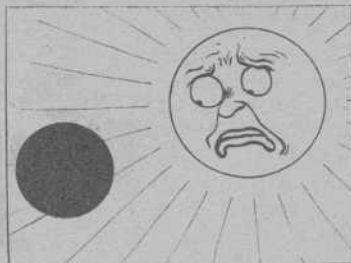
Probant si las ulleras fumadas donan bon resultat.

publiqués un decret, dihent que per motius d' economia ó per rahóns d' ordre públich, queda suprimit l' eclipse, la gent se llensaria al carrer y armaria un sagramental, considerant l' acte del ministeri com una estafa, una picardia de las més espantosas.

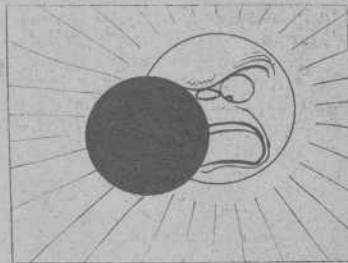
Perque, aquest es el taranná de la nostra multitud, y entenguís sempre qu' en la multitud hi va comprés tothom, el pobre lo mateix que l' rich, l' avansat lo mateix que l' reaccionari. Parleuli á la gent de cosas

—¡Calla!... 'M sembla que aquella s'acosta...

—¡Y tal! ¿Quinas intencions deu portar?

—¡Ay, ay, ay!... ¡Ja la tinch á sobre!

prácticas, útils, convenientes al individuo y á la colectividad, y arronsará las espatllas y us enviará á passeig. Parleuli, en cambi, de la gran serpent del mar, d' una pluja d' estrelles ó d' un eclipse de Sol, y ja la teniu engrescada, abandonantho tot pera ocupar-se exclussivament de las peripecias que la novetat anunciada ha d' ocasionar.

Ara com ara, en tots els círculs, societats, cassinos y cassinets de Barcelona,—exceptuant la *Lliga* y la *Fraternitat republicana*, que sóls viuhen per las eleccions,—no s' parla d' altra cosa que del *encuentro* qu' en las regions siderals van á tenir el día 30 el Sol y la Lluna.

*
*
*

El món marxa, digué en Pelletán; pero 'l món de casa nostra marxa ab una lentitut tan encantadora, qu' encare hi ha aquí gent que ab la major serietat pregunta si 'l próxim eclipse portará guerra, peste, malas cullitas ó xochs d' automóvils.

Lo probable es que porti molta feyna als oculistas, perque, á jutjar pel moviment que 's nota, no quedarà á Barcelona vehí que 'l vinent dimecres deixi d' observar el Sol, valentse d' un ó d' un altre trasto.

Telescopis, gemelos de teatro, vidres fumats, películas de gelatina fosca... tot servirà aquell día pera dirigir cap amunt la mirada y espatllarse graciosament l' aparato visual, tan delicat y tan sensible á l' acció destructora de la llum febea.

Y per acabarho de complicar, imagininse, donada l' hora en que 'l fenómeno tindrà lloch,—entre 12 y 2 de la tarde—'l número de mals dinars que hi haurá y las dispepsias y indigestions que 'n serán la legítima y natural consecuencia.

Perque aquí no hi ha escapatoria possible: ó s' haurá de menjar á corre-cuyta, per estar á punt de pujar al terrat avants de las 12, ó no quedarà més remey que guardar el dinar fins á quarts de tres.

En el primer cas, calculin el gust que ha de donar l' estarse dugas horas ab el cap en l' ayre, la vista clavada en el Sol y 'l menjar clavat á las dents!

Y en el segón, no 'ls dich res del cori-mori, del deliciós torment de tripas que 'ls aficionats sentirán, mentres el Sol reb la pausada visita de la Lluna y l' olla, á baix al pis, abandonada per tothom, fins per la criada, vessa ab santa tranquilat, escampant per las brasas del fogó la nutritiva substancia de la gallina!

A. MARCH

ESTIRABOTS

I

Dintre d' una iglesia un día
devant d' una imatge, hermosa,
resavas tota plorosa,

EL SOL: —¿Qué dimoni resigna tanta artillería apuntada cap á mí?

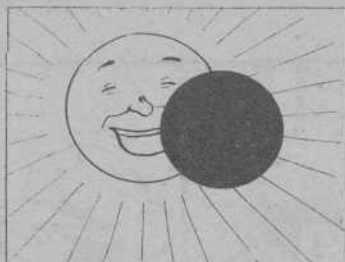

—Tira, Xelín, tira endavant, que aixó dels eclipses per mí son romansos.

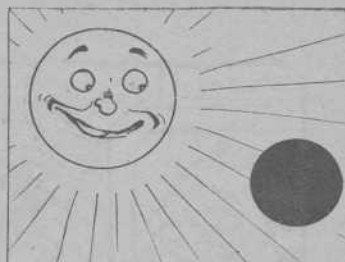
Y LA LLUNA

—¡Sant March, santa Creu!...

—¡Ah!... Ja s'aparta, ja s'aparta...

—Vamos, total no ha sigut res.

—¿El compte 'm porta?... ¿No sab vosté que dimecres hi ha d'haver un eclipse y que potser el mon se'n anirà á can PiStraus? Avans de pagar, vull veure cóm acaba aixó.

—¿Que té, que 'l veig tan capficat?
—Aquests sabis, homel... No més se cuydan d'estudiar las protuberancias del Sol. ¿Per qué no estudian las mevas?

com una Verge María.
Al veuret, vaig pensar que...
quan farà sol, està seré.

II

Un petó vaig demanarte,
nina hermosa, un dematí,
tú t'allunyares de mí
y á fé'l petó vas negarte.
¡Ingrata! Sembra mentida
que al morí's perdi la vida!

III

—Fesme un vers—vas dirme un día;
y fertil jo t'vaig prometre,
y avuy al peu de la lletra,
ton desitj cupleixo ayuí...
Mes no trobis pas, estrany
que tal día fassi un any.

C. CUNILL DE BOSCH

LLIBRES

ASOCIACIÓN DE ARQUITECTOS DE CATALUÑA. ANUARIO PARA 1904 Y 1905.—La vida intensa de l'Associació d'Arquitectes se revela per la publicació de son interesantíssim Anuari. En l'últim que acaba de publicar, además de las ressenyas presidenciales de 1903 y 1904, degudas respectivament als Srs. Casademunt y Mercader, de una copiosa secció legislativa, de un important aplech de reals ordres y disposiciones de carácter local, de las llistas d'Arquitectes, Mestres d'Obras y Contractistas de Barcelona y Arquitectes de Catalunya y d'Espanya, de la tarifa de drets que devengan els permisos para edificaciones y del arancel de Cementiris, s'hi llegeix un bon número de traballs doctrinals de verdadera importancia.

Tals son: una ressenya dels concursos d'edificis urbans y establiments de Barcelona; unas eruditas notas para ilustrar la Historia de la Arquitectura espanyola, degudas al arquitecte de Valladolid D. Joan Agapito y Revilla; una preciosa monografia de Sant Cugat del Vallés, escrita pel difunt D. Elías Rogent; una Memoria descriptiva y judici crítich de la superba Casa de Maternitat y Expositó de Barcelona, redactada per D. General Guitart, ajudant que siguió del malaguanyat Sr. Oliveras, autor d'aquella construcció; una descripció del drap mortuori de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya, y una ben puntualisada secció necrológica dels arquitectes morts en las dos últimas anyadas, d'alguns dels quals ne dona notícias molt detalladas.

La major part d'aquests traballs están profusament ilustrats ab vistas, reproduccions de planos y retratos.

L'Associació d'Arquitectes ha d'estar orgullosa de la seva obra, y fora un gran bé que totes las de carácter intelectual qu'existeixen á Barcelona, s'emmirallessin en el seu exemple.

FAUSTO.—Tragedia, de JOAN WOLFANGO GOETHE. Primera parte. Traducida en verso, por TEODORO LORENTE.—La Casa editorial de Montaner y Simón, ha enriquit ab aquest llibre immortal sa Biblioteca Universal Ilustrada. Y'l Sr. Llorente, ilustre literat valenciá, no

SOBRE L' ECLIPSE

—¿Una lletra?... Amich meu, las letras s' han de presentar de sol á sol, y ja veu vosté mateix que 'l Sol s' ha post fa rato.

—El convido al Tibidabo á probar un "espectroscopi". ¡Veurá quina "perspectiva"!

—¿Ab qué 's menja aixó? Si es la perspectiva de un bon dinar, conti ab mi.

—¡Bé podría estarshi tot l' estiu aquesta pantalla davant del Sol, que no suariam tant!

—Després dirán que 'm llevo tart... Teniu, ara tot just surt el Sol.

—Per si aixó s' enfosquia massa, ¡fanalers, alerta!
—¡Alerta están!

s' ha limitat á fer una esmeradíssima traducció en vers, modelo de fidelitat y de correcció literaria, sino que ademés ha precedit el llibre ab un sustanciós prólech y l' ha tancat ab una ressenya breu y clara de la segona part de la tragedia. La edició, com totes las de la casa, es luxosa, avalorantla un gran número de dibuixos d' artistes alemanys dels que més s' han distingit en la il·lustració del *Faust*.

RATA SABIA

CANTARS MARÍTIMS

¿Ja 'm parlas de casament?
En desconeguts paratjes,
may hi arrisco 'l bergantí
sense avants sondar sas ayguas.

¡Y que bé que 'ls ha anat, nena
avuy als sardinalers!
¡Es clar! com que ab ells anavas,
portavan molt bon esqué.

Descloguent tos llabis rojos
quin riure més picaresch
vas fé, al dirte que 'm dolfa
per passar prompte l' estret.

¿Recordas, aquell istiu,
lo que vãm disfrutá 'ls dos
els jorns en que ton marit
se n' anava á pescá al bou?

FÉLIX CANTIMPLÓ

Tant flachs estém de noticias artísticas que 's fa materialment impossible la tasca del crítich. ¡De qualsevol cosa 'n dihem crítich!

Y ja estava á punt aquesta setmana de anunciar als lectors, á falta d' altres espectacles, que la banda municipal situada en el kiosco de la Cascada del Parch va tocar el passat diumenje á las quatre de la tarde las pessas següents:

«Dansa húngara» de 'n Borrás de Palau.
«La Poupée de Nuremberg» obertura, de Adam.
«Skobeieff» fantasia rusa del japonés Wittmann.
«Pagliacci» fantasia de Leoncavallo.
y «Barcelona» vals espanyol de Eustace.

Y hauria dit d' aquest concert qu' era escullit y variat; que la execució va ser notable; y que la direcció baix la batuta del mestre Sadurní no tingué res que desitjar.

Tot aixó hauria omplert un espay en la secció del *revistero* y jo sortia del pas davant del *amo*; pero convenut de que aixó no interessaria á las masses que 's preocupan molt poch de la nostra banda municipal, he cregut millor donar una passada pels teatros y dirme quelcom encare que siga en forma de gacetilla rotativa.

Allá vá, donchs.

TÍVOLI

Dimars va despedirse la primera tiple cómica Julia Gómez. Degut á las simpatias que te arreladas la *apetitosa* artista, no es extrany que s' omplís el teatro y que 'ls morenos se desfessin en aclamacions y aplausos.

La novetat de la funció consistí en el debut de *La Fornarina* com á tiple cómica, encarregantse dels papers de *Ratoncito* y *Lligacamas* en la revista *Enseñanza Libre*.

Inútil dir que 'l sexe masculí quedá completament satisfet del espectacle.

Dirigit pel mestre Goberna, tingué lloch el passat diumenje un gran concert matinal de «Euterpe».

Entre altres pessas que foren aplaudidas, figuraren l'estreno de un coro titulat *Orfa* del mestre Jiménez y el de una romanza de tenor, *Enamorament*, lletra y música originals de D. Abelardo Coma, de quina composició sols cal manifestar en son elogi que la música està á la mateixa altura que la lletra.

El solista senyor Cortada fou ovacionat y la cosa no passá d'aquí.

Perá l' día 17 del pròxim Setembre està anunciat el sext concert á benefici del mestre Goberna, donantse á conèixer el gran septimino de Beethoven y algunes altres pessas de verdadera empena.

GRANVÍA

Per ara no hi ha novetat.

Sols se sab que l' empresa acaba de contractar al primer actor Enrich Palacios y á las primeres tiples Julia Mesa, Amalia Baró, Carme Roca y Encarnació Ortiz y á las notables atraccions sicilpicas *Pastora Imperio*, *La Fornarina* y *Amalia Molina*.

La temporada s' inaugurarà el día 2 del mes que vé.

BOSQUE (La Fontana)

Ab l' òpera *Otello*, qu' es la seva, celebrí el famós Car dinali la funció de benefici, el passat dissapte.

La Sra. Giudice compartí ab ell els aplaudiments y... las fullas per l' estofat.

Aida, *Il Trovatore* y *Sansone* son las obras que han donat joch durant aquests días.

LAS ARENAS

La reprise de la popular òpera *Lohengrin* proporcioná a la pista de las Arenas una concurrencia que per ells hi

L' ECLIPSE

—¡El que 'l vulgul veure ab comoditat y sense empenas, que pujl aquí dalt!

OBSERVANT

—¿Qué veus, Pau?

—Per ara no més veig el primer contacte...

voldrían els catalanistas á las urnas el día de las elecciones.

La obra ha sigut posat ab tot el gasto que bonament s' hi pot fer en un escenari que no té las condiciones necessarias.

Els senyors Iribarne, Puiggener y Banquells hi llueixen sas facultats, que no son excassas. Y las senyoras Palermi y Riera treuhen també tot el partit possible de sos respectius papers.

NOU

La representació de la aixerida sarsuela *Gazpacho andaluz* va donar moltas entradas al paralelístich colisseu.

La senyoreta Taberner conquistá molts aplausos interpretant el tipo de protagonista.

Els demés actors arrodoneixen el quadro, que no resulta gens despreciable.

ALCÁZAR ESPAÑOL

Perá l' día 30 està anunciat l' espectacle infim de circumstancias *El Eclipse de Sol*, lletra dels aplaudits autors de *La Manzana del Paraíso* que tantas entradas dona al *Café de l' Unió*.

Darrerament s' ha estrenat *Morayma*, del senyor Ortiz, obra plena de xistes, y acompanyada de una música lleugera que resulta agradable y... ¿qué volen més?

N. N. N.

A l' Agost, cada gota 'n val mil

Aixó que á primera vista sembla un refrán espatllat, com á *vista* es un mal *vista*, com á refrán, es vritat.

La persona que no ho cregui, que calli y qu' aixequi 'l dit. Y el que s' ho cregui, que segui y qu' escolti, si es servit.

L' Agost, per sa idiosincracia y pel seu temperament, es el mes que té més gracia per fer degotá al jovent.

Si hi há algú que dubtarho puga, l' element aficionat al goig de la ballaruga, que respongui si es vritat.

Un dato d' aquells que donan per ells tot sols la rahó, veyém que 'ns el proporcionan els balls de Festa Majó.

De festas d' aquesta classe

tothom sab qu'en aquest mes
se 'n arriba á fe' un gra massa,
son un abús, un excés!

Que las *festas majors* nostras
son un ápat d' un sol tall:
ball per principi, y per postres
ball, més ball y sempre ball!

Y á la sala d' *El Pensil*,
á l' *Euterpe* ó *La Unió*,
suha cada balladó
cada gota que 'n val mil.

Un amich meu, que 'ls programás
punteja de cap á cap
y té en els peus y á las camas
tota la ciencia que sab,
va dirme ab xifras precisas
qu' en el punt del mes qu' estém,
ja ha suhat trenta camisas
y colls y punys... no 'n parlém!

Un altre dato que proba
també que 'l refrán susdit,
com á espressió es cosa nova,
pro de fet sempre ha existit:

Y no un fet dels ilusoris
sino qu' es ben positiu,
qu' en aquest mes, els casoris
son en número excessiu.

Y 's comprén, si vostés volen,
sabent el costum que hi há
que molts per casarse solen
la Festa Majó esperá.

Y com l' Agost manifesta's
pródich d' aconteximents,
no cal dir que á *majors festes*
també *majors casaments*.

Després, que per lley humana,
passa que 'l desitj d' unió
es cosa que s' encomana
ab l' exemple y la caló.

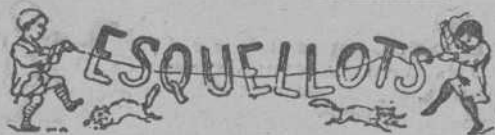
Crech que tóxis li passaria
á un altre amich meu, fadrí,
que á un casament l' altre dia
va tení 'l gust d' assistí.

—Cregui,— 'm deya á boca plena—
cregui, que vosté no sab
lo que 'l riure d' una nena
excita á fe' un cop de cap!..

Quan un ja ha passat la quinta,
y 's troba ben sá y robust,
y 'l bigoti ja li pinta...
vaja... 'l casarse es un gust!—

Pobre amich! Es veu—vaig dirli—
que las donas y 'l licor
van comensá á fer sentirli
Las Cosquillas del Amor.

PEP LLAUNÉ

En la sessió de la senmana anterior l' alcalde primer y 'ls regidors de la majoria republicana van fer la pau en la qüestió de las brigadas.

La sessió va tenir dos actes, com certas comedias. Y en l' intermèdi del acte primer al segón, se va trobar la fórmula d' avenencia.

SI NO PLOU

Panorama general d' Espanya el dimecres que vé.

EL DIRECTOR DEL OBSERVATORI FABRA

Noranta escriptors dels qu' en lloch del picot ó la escombra manejavan la ploma; seran ocupats en confeccionar el nou padró municipal.

Tal siguiu la fórmula d'avenencia, casi tant difícil com la que persegueixen els plenipotenciari rus y japonés reunits á Portsmouth, pera fer la pau.

A la Casa gran, el secretari Sr. Gómez del Castillo, va exercir de Roosevelt, ab molta fortuna.

Més val aixís.

L' *Aci Brusi*, l'endemá va posarse fet una furia, destapant el magatzém de las malicias y las ironías.

Segons ell, emplear á la gent á Casa la Ciutat, pera que treballant pugui guanyarse aquesta trista vida, es un abús intolerable, quan ho fan els republicans; en cambi no ho era—ó á lo menos l' *Aci Brusi* may se 'n havia adonat—quan ho practicavan els caciquistas.

Avuy «los concejales de la mayoría y los directores del partido republicano son prisioneros de las masas; son rehenes, cuya vida peligra en las elecciones. El pueblo se siente soberano, y no les exige menos que la lista civil. Las brigadas son la lista civil del pueblo.»

Donchs, encare que fos aixís, sempre resultaria que 'l poble soberá 's contenta ab una llista civil ben migrada.

Ab lo que guanya treballant, perque 'l poble soberá treballa, no 'n té pas ni per anar al Hospici ab *automóvil*.

Per últim l' Eminentíssim s' ha decidit á donar un cop de bácul al negoci de Sant Joseph de la Montanya.

Alló no podia anar, y feya ja alguns anys que 'ls impiós se queixavan de la burla que 's feya ab la credulitat del públich, sense que l' Eminentíssim pensés en posarhi remey.

Fou menester que un ensotanat, Mossen Clascar, posés una pica al seu colega, Mossén Verdós, director del tinglado, perque 'l Cardenal Cassanyas se decidís á copar la correspondencia de Sant Joseph, y á interrompre la serie dels miracles.

Aquest es el major miracle de tots els que porta realitzats Sant Joseph de la Montanya. Es, en efecte, miraculós que 'l Cardenal s' haja decidit á cumplir ab el seu deber.

La gran preocupació dels perdigots per lo que respecta á la batalla electoral del dia 10 del próxim setembre, es que una gran part dels seus electors se troban á fora, á estiuhejar.

Be pron s' esforça *La Perdiu* en cridarlos.

—El dia 10 vinguin á votar, y després d' haver emés el vot podran tornarse'n.

La persistencia ab que cada dia emplea aquest re-

J. COMAS SOLÁ

—¿A casa no 's veurá bé?
Aixó ray, toquem el dos:
vingan tot seguit els trastos
y ¡cap á Vinaroz!

clam demostra la poca confiança que 'l resultat del mateix li inspira.

*
* *

Com á mí sempre m' ha agradat fer favors á tothom, inclús als enemichs, me sembla que 'ls perdigots, si volen que 'ls electors vinguin á Barcelona á votar, están en el cas d' emplear una estratagema, de resultats més eficassos que tot reclam pidolayre.

Després d' enterarse dels que 's troban fora y del punt de la seva residencia, no tenen més, la vigilia de la elecció, qu' enviar á cada un d' ells un telegrama, anunciantli una desgracia.

Per exemple:—«El seu germá Fulano, está gravement malalt.» O «Se li ha calat foch á la casa del carrer tal.» O «Els lladres aquesta nit han entrat al seu establiment.»

¡Y ja veurá *La Perdiu* si 'n venen d' electors, el dia del escritini!

Per la patria catalana no s'mourá ningú... pero tocantlos els interessos, fins capassos serán de posar un tren exprés, per arribar més prompte á Barcelona.

Ja s'ha efectuat el cambi de Rector de la Universitat literaria.

En plena situació democrática monárquica no ha sigut possible la continuació del Sr. Rodríguez Méndez, ho signé durant la dominació conservadora-clerical, á pesar de las idees progressivas que ab tota franquesa professava.

L'ha hagut de substituhir el Doctor Bonet... ó Barón de Casa Bonet, perque es baró, desde que de repent li tenyiren la sanch de vermella que la tenia en blava, habilitantlo aixís pera exercir el càrrech de senador.

El Baró de Casa Bonet es una notabilitat en obs-tricitria.

Tot aixó necessitará en l'exercici del seu càrrech, per quant els estudiants son molt aficionats á posar els rectors á parir.

Aquest dia un periodista que s'trobava al cim del Tibi-Dabo, signé acomé y mosségat per cinch gossos procedents del restaurant del Sr. Coll.

El periodista se proposa, segons diuhen, perseguir judicialment al amo dels gossos. Pero si s'proba que feya olor de formatje, no n'traurá res.

Perque, sentint olor de formatje, ¿quí es capás de contenir als gossos?

* * *

De totes maneres el Sr. Coll pot gaudirse de tenir un restaurant de nou sistema; un restaurant modernista en tota la extensió de la paraula.

—A casa meua—podrá dir—no s'hi vé sols á menjar. S'hi vé també á ser menjat. El verb menjar se conjuga aquí per activa y per passiva.

Parla la *Gaceta de Madrid*:

En virtud de providencia del señor juez de primera instancia é instruccion del distrito de Palacio de esta Corte, dictada en el día de hoy en el sumario que se instruye por muerte repentina de Miguel Martínez Miguelón, se cita á una persona de la familia de éste, que habitó en la calle del Tribuleta, número 1, barbería, y falleció en la prisión celular de esta Corte, para que comparezca en la Sala Audiencia, etc., etc.

* * *

De manera que ni als morts se deixa tranquils, ci-tantlos en dega la forma y obligantlos á comparéixer. Pero lo més bonich es lo que li succehirá al indi-viduo citat, si continúa *fent el mort*.

Nada menos que se'l declararà incurs en la multa de 15 pessetas sin perjuicio de adoptarse otras de-terminaciones, á fin de obligarle á efectuar dicha comparecencia.

¡Oh justicia històrica, quan no t'treus la vena que t'cega l'enteniment, y que n'resultas de grotesca!

Els periòdichs reaccionaris tributan á l'Emili Vi-lanova grans elogis, per la sana bonhomia dels seus treballs literaris.

Elogis justos y merescuts, si no 'ls fessin servir pera portar l'aygua al seu molí, y atacar de pas á n'en Gorki y altres eminents escriptors, genials pin-tors de las miserias humanas.

Pero ¿qué té que veure l'modest y carinyós pintor dels reconets de la vella Barcelona, ab els reveladors de las llagas gangrenosas de la trista humanitat?

Vilanova no pintava aixó últim perque no ho sen-

tia, en els limitats horisóns en que s'va moure sem-pre.

* * *

Fins un crítich de *La Perdiu* ha gosat atribuhir la esterilitat productiva d'en Vilanova en sos últims anys, á la transformació que s'ha operat en las clases obreras de Barcelona.

Y tampoch aixó es cert. Els obrers d'avuy son els mateixos obrers de sempre. Oprimits y explotats de una manera idéntica. Desitjosos de millorar la seva sort avuy com en altres temps llunyans. ¿Qué no recorda las *huelgas* dels anys 55 y 56?

Lo que hi ha es qu' en Vilanova s' recreava pintant no l'obra tipo, sino l'obra escepció... Y las escepcions igualment existeixen avuy que quan en Vilanova las aprofitava pera trassar sos garbosos tralls.

De manera que si no continuá escribint, no es pas per haverse operat una transformació social imaginaria, sino perque al bon Vilanova li havia entrat, ab els anys, la desconfiansa y la displicencia, ó tal vegada per sentir el buyt del agotament.

Moltas vegadas m' ho havia dit.—Jo ja no puch escriure; quan m' ho proposo la ploma m' cau de las mans.

Sense ser ambiciós, crech que altre alé hauria tingut, si las sevas obras que no li donavan res ó casi res, haguessin obtingut en el mercat catalá la recom-pensa que s' mereixia.

¡BEN XAFATI!

—Francament; jo Govern, ho privaria aixó dels eclíp-ses... Destorba massa á la gent.

El pròxim eclipse

OBSERVACIONS SOBRE UNA OBSERVACIÓ

Si l'encarregat de maniobrar aquesta complicada maquinaria còsmica qu'entenem per Univers no té ganas de ferros quedar malament, el pròxim dia 30 a las 11.57 farà passar la Lluna per davant del Sol, produint-se un espectacle d'aquells que no s'pagan ab diners.

Els aficionats podran gosar de la hermosa *película* gratis y al mateix temps contribuir a las observacions científicas, aportant el major número de datos a las personas experimentadas en això de la *Astronomia*.

En primer lloch, el vulgar observador s'ha de provehir de un vidre fumat.

Pera fumar un vidre n'hi ha prou ab un misto de l'Arrendataria... ¡Son tant dolents!

Pera evitar que l'vidre s'trenqui s'ha de passar la flama del misto ràpidament, ab llestesa, amunt y avall.

Mirant, mirant, y en el calor del entusiasme... còsmich, es molt fàcil que l'observador s'acosti el vidre al nas y se'l enmascari. Això s'evita senzillament col·locant un vidre net al davant del fumat.

Mes pràctic encare es pera veure el sol sens perill d'

Ara, qu' es mort, pensan en lo que no havian pensat quan vivia: en editarlas y vendrelas a preus molt econòmichs, pero no per honrar a n' en Vilanova, sino—ben clar ho han manifestat—pera veure si l' obrer, llegintlas, se torna *bon minyo*, a la manera qu'ells entenen la bondat, es a dir: traduhida en servilisme y resignació.

Xascarrillo de postres, espigolat en un periòdich francés:

X, que s'ha tornat filosof, pren la resolució de anarse'n a viure a fora.

—Sí, amich meu; el mes entrant vaig a instalarm'hi.

—Còm! ¿Estás ja cansat de París?

—Nó; pero trobo que s'hi estima molt car.

ES LÒGICH

Sentireu a mes d' un plaga com diu que «Qui trenca paga.»
Donchs per mi no es cert aixó, puig qu' he vist a mes de un maula que m' ha trencat la paraula y he hagut de pagarho... jò.

EUDALT SALA

GIBRELL-OBSERVATORI

—Guayta, nen, guayta... ¿El veus bé?
—¿El cap del gos?... ¡Si que 'l veig!

espatllarse la vista, mirarlo al través de dos vidres de colors ben oposats: vermell y blau, per exemple. Els cristalls de color *quitan* la forsa de la llum solar y donan un tò fantástich al assumpto que 'l fa doblement interessant.

Quan ha comensat la totalitat del eclipse, cosa que 'ls barcelonins no podrem apreciar, pot mirarse el sol a simple vista, ab unas ulleras de campanya ó ab uns gemelos de teatro sense cap mena de perill.

Els que vulguin treure fotografias del eclipse parcial deuen tenir present que es indispensable un obturador de gran rapidés, que las placas han de ser *lentas*, y que es molt convenient col·locar un vidre vermell davant del objectiu pera debilitar la intensitat de llum.

En tres coses principalment s' han de fixar els profans observadors, durant el curs del eclipse: En la diversitat de tons que pren la llum, algún d' ells ben especial, impregnats de indefinida tristesa; en las tacas del Sol, comparadas ab la fosca silueta de la Lluna, y que 's distingeixen a simple vista; y en las tituladas *ombras ondulants* que 's produheixen a terra y en las parets quan els contactes han arribat al seu grau màxim.

Tot aixó, qu' es ben digne d' observarse ab els ulls de la cara y ab els de l' ànima, està al alcanç de totes las inteligencies y de totes las butxacas.

¡A mirar enlayre, donchs, una vegada a la vida, els que no aixecan may els ulls de las mundanas vanitats!

NOTA.—Si apesar de las repetidas advertencias, hi ha algún atrevit que guayta fixament al Sol sense las degudas precaucions y se sent ferit de la vista, procuri rentarse 'ls ulls desseguida ab aygua de té... sense sucre. (Màxima del libre «Ciencias y Paciencias.—Del Calaix d' un Sabi.»—Obra tant ó més interessant que 'l eclipse y que 's troba de venta en la Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, n.º 20.—Barcelona.)

QUÈNTOS

Parlant de cosas de menjar, deya un subjecte:

—A mí las monjetas m' agradan ab deliri; pero no 'n menjo may.

—¿Es que 't fan mal?—li preguntaren.

—De mal no 's pot dir propiament que m' en fasin, pero m' enfadan y devegadas me comprometen. Perque ja sabreu vosaltres que las monjetas son una llegum qu' entran per una orella y surten per l' altre.

Crit del cor maternal.

El nen jau al llit afectat de un petit mal de gorja. Per fortuna es una criatura dòcil que pren sense vacilar tot lo que li donan.

Lo que fá dir a la seva mare, al veure'l tan bon minyo:

—Es un gust veure malalt a n' aquesta criatura!

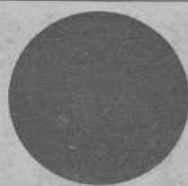
À LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*Se-ra-fi-na.*
- 2.ª Id. 2.ª—*A-do-ra.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Tirso—Tiros.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*L' Escudellómetro.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Barfomeu.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*No la fassis y na la temis.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olin, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Actualidad

ECLIPSE TOTAL DE

* * * * * **SOL** * * * * *

del dia 30 de Agosto del corriente año

Un folleto, 20 céntimos

OBRAS DEL MALAGUANYAT ESCRIPTOR
EMILI VILANOVA

Las bodas de 'n Cirilo
¡Qui... compra maduixas!
Oriental. Los moros contrapuntats
L' ase del hortolá
A casa l' alcalde
La viuda

Preu de cada obra, 1 pesseta

VIDAMOR

PER J. BURGAS (Mayet)
ab un prólech de APELES MESTRES
Preu 1 pesseta

BARCELONA À LA VISTA

Cuaderno 6.º — Serie 2.ª

30 céntimos — Fuera de Barcelona, 35

Elementos de Cosmografía, por Celso Gomis . . . . . Ptas. 1

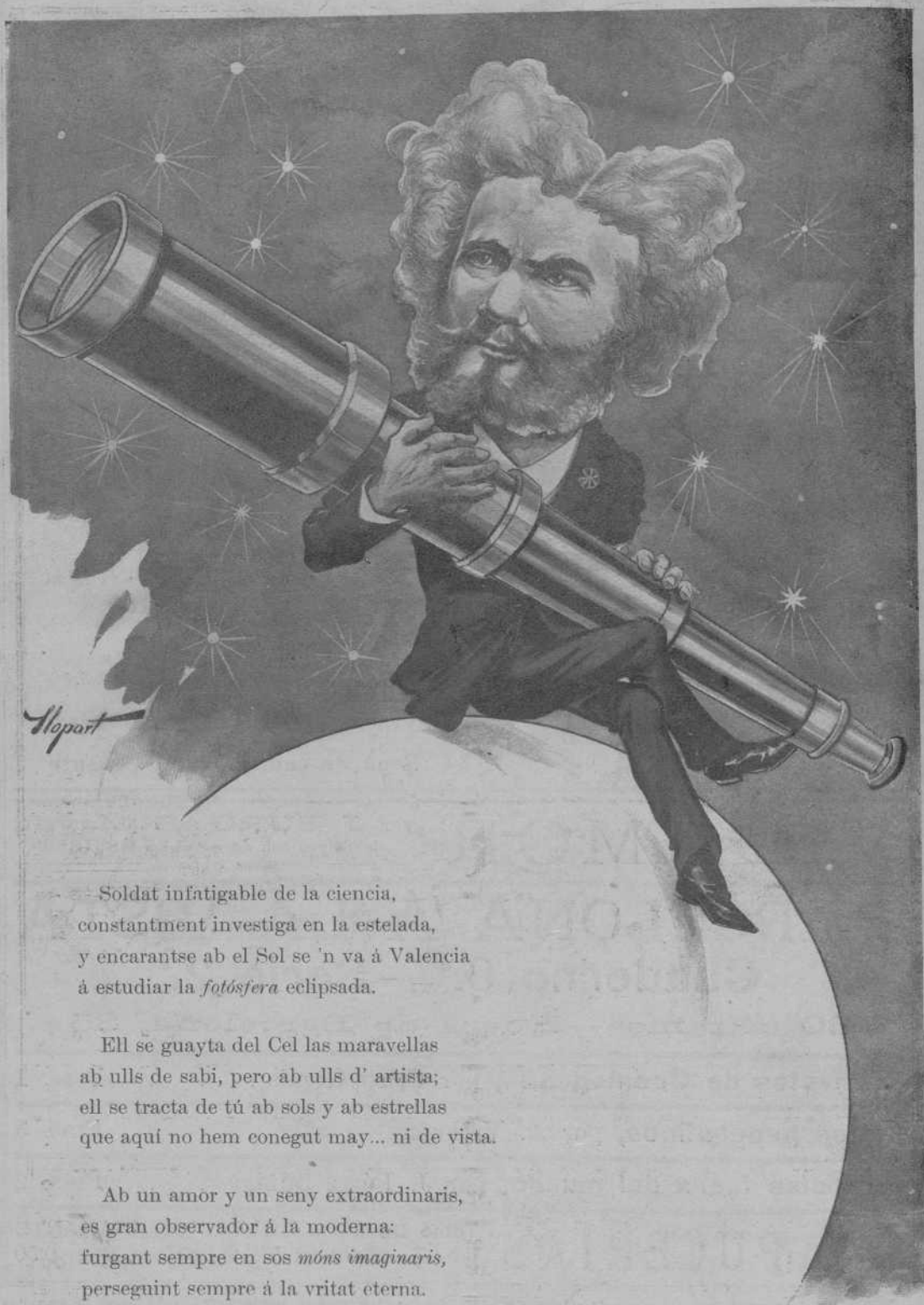
Ripios geográficos, por A. Valbuena . . . . . Ptas. 3

Seis días fuera del mundo, por J. Pérez Zúñiga. . . . . Ptas. 2

CHAPUCERIAS Tomo 96 de la COLECCIÓN DIAMANTE
por J. Pérez Zúñiga — Ptas. 0'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de porta. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

CAMILO FLAMMARION

Soldat infatigable de la ciència,
constantment investiga en la estelada,
y encarantse ab el Sol se 'n va á Valencia
á estudiar la *fotosfera* eclipsada.

Ell se guayta del Cel las maravellas
ab ulls de sabi, pero ab ulls d' artista;
ell se tracta de tú ab sols y ab estrellas
que aquí no hem conegut may... ni de vista.

Ab un amor y un seny extraordinaris,
es gran observador á la moderna:
furgant sempre en sos *móns imaginaris*,
perseguint sempre á la vritat eterna.